

Foto: Stina Ekblad - Knut Koivisto, Foto Maxime Pascal – Nikolaj Lund

22/5 Pascals passionsfinal – Konstens kraft med Berlioz

Program

Konsertens längd: Ca 3 timmar inkl. paus *

Hector Berlioz Symphonie Fantastique (1830) - 54 min

Paus - 35 min

Hector Berlioz Léo, ou le retour à la vie (1831) – 45 min

Medverkande

Helsingborgs Symfoniorkester

Helsingborgs Konserthuskör

Solister Tobias Westman, tenor, och Jakob Högström, baryton

Recitatör Stina Ekblad

Översättare Åsa Mälhammar

Dirigent Maxime Pascal

** Varje konsert är en levande upplevelse och applåder, presentationer och eventuella extranummer kan påverka den totala speltiden. Angiven sluttid är därför ungefärlig.*

Akt 1. Symphonie Fantastique

- **Rêveries – Passions** (Dagdrömmar – passioner): Largo – Allegro agitato e appassionato assai – Religiosamente
Konstnären minns sin melankoli och passion innan han träffar sin älskade.
- **Un bal:** Valse. Allegro non troppo
En virvlande vals där konstnären möter sin älskade på en fest.
- **Scène aux champs** (Scen på landet): Adagio
En pastoral och rofylld sats med dialog mellan två herdar.
- **Marche au supplice** (Marsch till avrättningen): Allegretto non troppo
Konstnären drömmer att han har mördat sin älskade och nu förs till schavotten.
- **Songe d'une nuit du sabbat** – Dies irae – Sabbatsrunda – Dies irae och Sabbatsrunda tillsammans: Larghetto – Allegro
En mardrömslik final där älskade förvandlas till en häxa och deltar i en demonisk ritual.

Programmet som Hector Berlioz publicerade för sin *Symphonie Fantastique* påminner om en handling man kan tänka sig i en skrämmande opera: en ung musiker blir vansinnigt förälskad i en kvinna, och efter att hon visat honom kalla handen på en dans drar han sig tillbaka från staden till landsbygden. Där, efter att ha "förgiftat" sig själv med opium, hallucinerar han mordet på sin älskade – ett brott för vilket han i slutet av fjärde satsen avrättas. I epilogen, den femte satsen, hånas huvudpersonen vid en vild häxsabbat.

Som "innehåll" i en rent instrumental symfoni måste sådana ämnen ha framstått som revolutionerande 1830, året då verket hade en framgångsrik premiär. Inspirationskällorna till verket var både personliga och konstnärliga till sin natur, även om kompositören – som då bara var tjugosju år gammal – knappast förstod att skilja på konst och liv. I sina memoarer beskriver Berlioz hur han 1827, under en gästföreställning av ett engelskt teatersällskap, blev förälskad både i Shakespeares tragedier och i den irländska skådespelerskan Harriet Smithson, som spelade Ofelia. Smithson, som länge lämnade kompositörens passionerade stalkerbrev obesvarade, anses vara förebilden för den ouppnåeliga kvinnliga figuren i symfonins program.

Men bakom verkets nyhet kan man också urskilja mer traditionella aspekter. Kompositören Robert Schumann påpekade likheter mellan första satsen i Berlioz komposition och den i en klassisk symfoni: en långsam introduktion följs av en mer livlig huvuddel med presentation av teman, vilka utvecklas och sedan återkommer i slutet. Även valsen i Berlioz andra sats har sin motsvarighet i danssatser i den traditionella symfoniformen.

En referens till Beethoven är också tydlig. Berlioz idoliserade Beethoven – som dog 1827 – och det var först på 1820-talet som franska åhörare hade lärt känna Beethovens symfonier. Beethovens 6:e symfoni, *Pastoralsymfonin*, består också av fem satser, och Berlioz nickar till Beethovens naturskildringar i *Fantastiques* centrala sats med sin förtrollande dialog mellan engelskt horn och oboe.

Schumanns referenser till tradition hänger samman med ett allmänt obehag i tiden inför instrumental programmusik – alltså musik som vill betyda något specifikt. Som Schumann uttryckte det kunde sådan musik bara förstås korrekt “med en papperslapp i handen”. Sådan kritik förbiser det faktum att programtanken inte bara inspirerade Berlioz att komponera musik med en aldrig tidigare skådad febrighet, oro och psykologisk suggestivitet, utan också bidrog till formell enhet.

Enheten säkerställs av temat som kompositören kallade *idée fixe* – ett motiv som symboliserar den älskade och som förekommer i varje av de fem satserna i olika skepnader. Redan vid sitt första framträdande utsätts detta tema, så att säga, för yttre tryck: melodin, vars toner plötsligt sväller och avtar, kommenteras i oregelbundna utbrott från orkestern, vilka har tolkats som konstnärens bultande hjärta. I finalen framträder den älskade för huvudpersonen som en häxa – och den höga klarinetten spelar *idée fixe*, nu prydd med triller, i en förvrängd och håfull version.

Kompositören Pierre Boulez påpekade en gång att Berlioz sökte “mötesplatsen där imaginär konsert och imaginär teater möts”. I denna mening låter *Symphonie Fantastique* oss uppleva hur ljud blir till bilder – och bilder blir till ljud.

Akt 2. *Lélio, ou le retour à la vie*

- ***Le pêcheur*** – “Fiskaren”, baserad på en ballad av Goethe. En Lorelei-liknande vattenande frestar en fiskare att drunkna i vattnet
- ***Choeur des ombres*** – “Skuggornas kör”
- ***Chanson de brigands*** – “Banditsång”, som firar ett liv i frihet och handling
- ***Chant de bonheur*** – “Lyckans sång” – i detta fall kärlekens lycka
- ***La harpe éolienne*** – “Minnen” – konstnären föreställer sig själv i en fridfull grav under ett träd
- ***Fantaisie sur la Tempête de Shakespeare*** – Med sina sanna muser, musik och Shakespeare i åtanke, skapar konstnären ett verk till ära för båda

Ett år efter *Symphonie Fantastique* kände Hector Berlioz sig manad att föra sin konstnärshjälte Lélios historia vidare. Lämnad i en dödsliknande svimning i slutet av *Symphonie Fantastique* återhämtar sig hjälten till liv.

I detta verk bryter Berlioz helt med den symfoniska strukturen. Inte heller använder han någon annan välkänd form, såsom opera eller oratorium. Det är ett monodrama, ett “melolog”. Det berättar hur konstnären Lélio återfår medvetandet och börjar leta efter en mening med sitt liv. Är han konstnär? Poet? Musiker?

Vi ska föreställa oss musiken som ett fönster in i konstnärens sinne; enligt Berlioz bör alla satser utom den sista framföras bakom ett draperi, vilket symboliserar åtskillnaden mellan dröm och verklighet.

Verket växer från enkelheten i en ensam röst som sjunger en folksång med pianoackompanjemang, till större krafter – kör, orkester och slutligen allt tillsammans. En berättare leder oss genom konstnärens tankar, som ekar några av romantikens stora frågor: Om att leva är att lida, bör man då längta efter dödens vila? Eller längtar man efter kärlek, som kan vara nyckfull eller sublim? Bör man söka ett liv i handling? Vad kunde konstnären lära sig av sin nära dödsupplevelse, av naturen eller av sina muser inom poesi och musik?

Den sista satsen är en fantasi över Shakespeares *Stormen*, där konstnären finner sin lösning: att hämta inspiration från det förflutna för att skapa ny konst och omvandla den genom musik.

Tobias Westman, tenor, är en av Sveriges mest lovande sångare med en enastående scenkarisma. Tobias engagemang har bland annat inkluderat framträdanden i Ravels *L'Enfant et les Sortilèges* på Opéra National de Paris, i rollen som Alfred i *Läderlappen* respektive Arnalta i *L'incoronazione di Poppea* vid Vattnäs Konsertlada samt Hjalmar Gullberg i *Selma* vid Wermland Opera. Tobias gjort flera roller vid GöteborgsOperan bland annat Tamino i *Trollflöjten* Rodrigo i *Otello* och Horace Adams i *Peter Grimes*. Han har även konserterat med Helsingborgs Symfoniorkester och Kungliga Filharmonikerna.

Under 2026 sjunger Tobias bland annat *Carmina Burana* med Berliner Philharmonie och gör rollen Beppe i *Pajazzo* Norrköpings Symfoniorkester. Vid två tillfällen framträder han tillsammans med Helsingborgs Symfoniorkester; först i maj med Hector Berlioz *Symphonie Fantastique* och *Lélio, ou le retour à la vie* och i augusti gör han rollen som Dalands styrman i *Den flygande holländaren* i en Open Air konsert på tennis stadion i Båstad, som avslutar Birgit Nilsson festivalen.

Foto: Annika Falkuggla

Jakob Högström, baryton, har sedan debuten 2002 som Papageno i Trollflöjten på Drottningholms Slottsteater etablerat sig som sångare inom opera och romanssång.

Bland de klassiska operarollerna har Jakob sjungit bland annat titelrollen i Figaros bröllop, Marcello i La Bohème och Dandini i Rossinis Askungen på Malmöoperan samt Schaunard i La Bohème på Norrlandsoperan. Han har även medverkat i ett flertal urpremiärer.

Andra opera-/operettroller kan nämnas bland annat rollen Narbanor i Rameaus Zoroastre på Opera Comique i Paris, Fallito i L'Opera Seria av Gassmann på Drottningholms Slottsteater, Greve Almaviva i Figaros Bröllop på Confidencen. Han har även gjort rollen som Baron Zeta i Glada Änkan i regi av Suzanne Osten på Folkoperan och Dr Falke i Ystadoperans uppsättning av Läderlappen (inspelat för SVT).

Jakob är också en ofta anlita barytonsolist både inom radio/TV och med gästengagemang vid konserthus och kyrkor i såväl Sverige som utomlands. Han har inom kammarmusiken kommit att etablera sig som romansinterpret med återkommande engagemang.

Jakob har tidigare framträtt tillsammans med Helsingborgs Symfoniorkester, då med Carmina Burana.

Foto: Knut Koivisto

Stina Ekblad är en av Nordens mest hyllade skådespelare och har under flera decennier varit framträdande inom teater, film och litterär scenkonst. Född i Solf i Österbotten i Finland utbildades hon vid Odense Teaters elevskola i Danmark mellan 1972 och 1975. Sedan 1980 har hon huvudsakligen varit verksam i Sverige och tillhör sedan 1987 Dramatens ensemble. Där har hon gjort en rad uppmärksammade rolltolkningar, bland annat i *Fedra*, en roll som gav henne Svenska Dagbladets Thaliapris 2006.

Stina Ekblad har även medverkat i ett stort antal film- och tv-produktioner, däribland Ingmar Bergmans *Fanny och Alexander*, Bo Widerbergs *Ormens väg på hälleberget* och Mai Zetterlings *Amorosa*. För sina insatser i *Amorosa* och *Ormens väg på hälleberget* tilldelades hon Guldbaggen för bästa kvinnliga huvudroll 1987. Vid sidan av sitt skådespeleri har hon under många år framfört lyrik i samarbete med musiker och orkestrar. 2009 sammanställde hon en diktbox med klassisk svensk poesi i uppläsning av 130 skådespelare. Hennes memoarer med titeln *Här brusar strömmen förbi* gavs ut 2020.

De senaste åren har Stina Ekblad medverkat i bland annat *Stormen*, *Idlaflickorna*, *Som löven i Vallombrosa*, *Spöksonaten*, *Peer Gynt*, *Kvinnostaden* och *Elektra*.

Med sin starka sceniska närvaro och språkliga musikalitet räknas Stina Ekblad som en av vår tids främsta nordiska scenkonstnärer.

Foto: Nikolaj Lund

Maxime Pascal är en framstående fransk dirigent och musikalisk ledare, känd för sitt fokus på innovativa och nyskapande projekt.

Efter studier i komposition och orkestrering i Paris grundade han, tillsammans med ett antal vänner, den genreöver-skridande ensemblen Le Balcon med målet att skapa publikupplevelser där ljud och visuella element kompletterar musiken. Med Le Balcon genomförde han bland annat det ambitiösa sjuåriga projektet att framföra Karlheinz Stockhausens 29 timmar långa opera Licht i sin helhet.

Pascal är en återkommande gäst på den prestigefyllda Salzburg-festivalen och mottog 2023 utmärkelsen "Best Production" vid International Opera Awards för sin tolkning av Martinůs The Greek Passion, där han dirigerade Wienerfil-harmonikerna.

Han har samarbetat med ledande orkestrar och operahus världen över, däribland Tokyo Philharmonic Orchestra, Orchestre National de France och Royal Opera House. 2019 dirigerade han ett hyllat framträdande vid BBC Proms med Berlioz L'Enfance du Christ.

I augusti 2024 tillträdde Maxime Pascal som chefsdirigent för Helsingborgs Symfoniorkester och är nu utsedd även till förste gästdirigent vid Deutsche Oper Berlin – ett av världens mest prestigefyllda operahus.